

Nr 137

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid tekniska högskolan i Stockholm; given Stockholms slott den 11 mars 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ivar Persson

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1955.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, följande.

Vid anmälan under punkten 160 i 1955 års åttonde huvudtitel av frågan om anslag för budgetåret 1955/56 till avlöningar vid tekniska högskolan i Stockholm omnämnde jag, att överstyrelsen för de tekniska högskolorna föreslagit inrättande från och med nästa budgetår av en professur i bygg-

nadsekonomi och byggnadsorganisation vid tekniska högskolan i Stockholm med samtidig indragning av speciallärarbefattningen i byggnadsorganisation, vilken är förenad med ett arvode av 4 350 kronor per år. Jag ansåg mig då icke kunna förorda sagda förslag.

Överstyrelsens framställning grundade sig på förslag av *högskolans kollegienämnd*, som till stöd för förslaget anfört i huvudsak följande.

Byggnadsindustrien, under vilket begrepp man brukar sammanfatta husbyggnads- och anläggningsverksamheten i landet, utgör en mycket betydande del av det svenska näringslivet. Med hänsyn till den återhållsamhet i investeringar, som under senare år förekommit, finns anledning antaga, att byggnadsindustriens omfattning framdeles kommer att än mer öka.

Med undantag för några större företagsorganisationer har byggnadsindustrien tidigare vanligen dominerats av byggmästare utan högre teknisk skolning. Med den tekniska och ekonomiska utveckling som skett har under senare tid en tendens till större företagsenheter med allt fler högskoleingenjörer både som företagsledare och arbetschefer gjort sig klart gällande.

En stark utveckling av arbetstekniken till mera industriella metoder gör sig även gällande. Detta ställer större krav på byggnadsfackmännens kompetens i produktionstekniska och organisatoriska frågor. Utvecklingen i här berört hänseende står emellertid i sin linda och bland annat måste forskningen på arbetsteknikens område sägas vara alldeles otillräcklig. Den bedrivs vanligen såsom bisysselsättning av i verksamheten i övrigt alltför hårt engagerade fackmän. Produktionstekniken kan icke heller utnyttja forskningsresultaten inom det materialtekniska och konstruktiva området. Någon forskning på det organisatoriska området kan överhuvudtaget knappast sägas förekomma.

Kraven på våra bostäders standard har under de senaste decennierna avsevärt skärpts och boendekostnaderna fått en alltmera dominerande roll i vårt samhälle. De ekonomiska och tekniska frågorna beträffande bostadsbyggandet kräver därför betydligt mer omsorg än tidigare. Genom övergången från mera hantverksmässiga metoder till starkt tekniskt betonad industri har ett med åren ökat antal väg- och vattenbyggare sökt sig till hithörande verksamhetsområden. Sålunda uppgår de inom husbyggnadsområdet i olika uppgifter och befattningar verksamma, under senare år från de tekniska högskolorna utexaminerade väg- och vattenbyggarna till icke mindre än omkring en tredjedel av det totala antalet under dessa år utexaminerade väg- och vattenbyggare.

En ökad samt en fördjupad undervisning rörande de ekonomiska och organisatoriska problemen inom byggnadsindustrien är sålunda mycket angelägen. Ytterst angeläget är även att vid högskolan få igång en forskning på detta område.

Den nu befintliga speciallärarbefattningen i byggnadsorganisation är icke tillnärmelsevis tillräcklig för behovet inom avdelning V och programmet är så utformat att det icke är lämpat för de studerande inom avdelning A. Om man beaktar hur stora belopp som årligen investeras i byggnadsverksamhet är det enligt kollegienämndens mening av största betydelse att det stora antal studerande som årligen antagas — cirka 62 inom avdelning V och 30 inom avdelning A — kommer i åtnjutande av sådan undervisning i byggnadsekonomi att de få möjlighet att fullgöra sin ingenjörsgärning på ett tillfredsställande sätt.

Överstyrelsen anförde för egen del följande.

Undervisningen och forskningen på förevarande område tillmätes en allt större vikt. Med hänsyn härtill har också från och med den 1 juli 1951 inrättats en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid Chalmers tekniska högskola och det synes överstyrelsen önskvärt, att en motsvarande professur nu kommer till stånd vid tekniska högskolan i Stockholm. Överstyrelsen vill sålunda förorda ifrågakvarande förslag.

I underdånig skrivelse den 4 mars 1955 har nu *generaldirektören Gunnar Wejke*, efter samråd med preses i överstyrelsen för de tekniska högskolorna och rektor vid tekniska högskolan i Stockholm, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag för innevarande års riksdag om inrättande från och med den 1 juli 1955 av en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid tekniska högskolan i Stockholm, varvid kostnaderna för nämnda professur ävensom assistenter, institutionsvaktmästare samt samlingar och laborationer m. m. till ett sammanlagt årligt belopp av 70 000 kronor under 10 år skulle bestridas genom medel, vilka årligen ställas till förfogande av vissa i skrivelsen angivna bidragsgivare. Wejke har härvid anfört följande.

Efter samråd med representanter för olika byggnadsorganisationer samt avdelningsråden för avdelningarna för arkitektur samt väg- och vattenbyggnad vid tekniska högskolan i Stockholm har jag hemställt hos ett antal företag och organisationer, att dessa ville stödja strävandena att inrätta en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid sagda högskola.

Hemställan har gällt att företagen och organisationerna ville till rektorn vid tekniska högskolan i Stockholm överlämna en förbindelse att från och med budgetåret 1955/56 under 10 år bidra med angivet belopp till kostnaderna för professurens upprätthållande. Förutsättningen har därvid varit att statsmakterna fattade beslut om inrättandet av en professur från och med den 1 juli 1955.

Hänvändelse i denna fråga har gjorts till härefter angivna företag och sammanslutningar om bidrag med följande årliga belopp:

	Kronor
Stockholms byggmästareförening	4 000
Svenska byggnadsindustriförbundet	4 000
Svenska byggnadsentreprenörföreningen	4 000
Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund ..	4 000
Svenska riksbyggen	4 000
Svenska försäkringsbolags riksförbund	10 000
Svenska sparbanksföreningen och Sparbankernas bankaktiebolag..	10 000
Aktiebolaget Svenska handelsbanken, Stockholms enskilda bank aktiebolag, Skandinaviska banken aktiebolag och Sveriges kredit- bank aktiebolag	10 000
Stockholms stads stadskollegium	20 000

Av dessa har utfästelse om bidrag inkommit från Stockholms byggmästareförening, Svenska byggnadsindustriförbundet, Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a., Svenska riksbyggen,

Svenska försäkringsbolags riksförbund samt Svenska sparbanksföreningen och Sparbankernas bankaktiebolag.

Hemställan till Stockholms stads stadskollegium om ett årligt bidrag av 20 000 kronor har tillstyrkts av stadens kammarkontor den 21 januari och av stadens drätselnämnd genom enhälligt beslut den 15 februari innevarande år. Enligt under hand inhämtad uppgift kommer ärendet att behandlas vid stadsfullmäktiges sammanträde den 21 innevarande mars. Arbetsutskottet inom Svenska byggnadsentreprenörföreningen har tillstyrkt den gjorda framställningen och styrelsen behandlar frågan vid sammanträde i mitten av innevarande mars. Sedan numera sparbankerna förklarat sig beredda anvisa det begärda beloppet, kan man utgå från att jämväl affärsbankerna kommer att lämna motsvarande bidrag.

Man torde sålunda kunna räkna med att det erforderliga årliga beloppet, 70 000 kronor, under 10 år kommer att stå till förfogande.

Departementschefen. Vid tekniska högskolan i Stockholm upprätthålles för närvarande undervisningen i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation genom en speciallärarybefattning, förenad med ett arvode av 4 350 kronor per år. Med hänsyn till ämnets betydelse för de ekonomiska frågorna inom byggnadsfacket kan detta icke anses tillfredsställande. Behovet av en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation vid sagda högskola har understrukits i olika sammanhang. Sålunda har redan 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningens ordnande i sitt år 1943 avgivna betänkande framhållit bland annat att det måste anses som synnerligen viktigt, att samtliga studerande inom avdelningarna för väg- och vattenbyggnad samt arkitektur ges en fylligare byggnadsekonomisk undervisning. Från högskolans sida har under en följd av år begärts en professur vid högskolan i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har tillstyrkt inrättande av en dylik professur, men framställningarna har hittills icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Vid Chalmers tekniska högskola inrättades en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation från och med den 1 juli 1951. Därvid medverkade olika företag och organisationer inom byggnadsfacket samt banker och försäkringsbolag ävensom Göteborgs stad på så sätt att medel ställdes till förfogande för en period av 10 år till bestridande av de med professuren förenade kostnaderna. Härför disponerades jämväl de medel, som frigjordes genom indragning av speciallärarybefattningen.

Med tanke på de stora ekonomiska värden, som byggnadsproduktionen i vårt land omfattar, är det av stor betydelse, att de byggnadstekniska frågorna blir tillbörligen beaktade och att alla möjligheter att förbilliga och rationalisera byggandet tillvaratages. Det är därför angeläget, att en förbättring av undervisningen i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation kommer till stånd även vid tekniska högskolan i Stockholm och att en professur i nämnda läroämne inrättas.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått har vissa enskilda företag och organisationer åtagit sig att lämna bidrag — uppgående till ett sammanlagt belopp av 36 000 kronor per år under en tid av tio år — till bestridande av de med en dylik professur förenade kostnaderna. Man synes vidare ha anledning att räkna med att Stockholms stad och vissa företag kommer att tillskjuta ytterligare 34 000 kronor per år under likaledes tio år. Bidragen har utfästs under förutsättning att professuren inrättas från och med den 1 juli 1955. Under sådana förhållanden anser jag mig nu böra förorda, att en professur i byggnadsekonomi och byggnadsorganisation inrättas vid tekniska högskolan i Stockholm från och med nyssnämnda tidpunkt. Härvid bör speciallärarbefattningen i byggnadsorganisation indragas och härför anslagna medel få disponeras för bestridande av med professuren förenade kostnader.

Kungl. Maj:t bör bemyndigas att vidtaga härav betingad ändring i personalförteckningen. Mitt ställningstagande bör vidare föranleda följande ändringar i den i statsverkspropositionen föreslagna avlöningsstaten för högskolan. En ökning bör ske av ordinarieposten med 26 900 kronor för avlöning åt professorn, av icke-ordinarieposten med 12 500 kronor för avlöning åt en förste assistent eller annan dylik hjälpkraft och av anslagsposten till rörligt tillägg med 6 100 kronor. Under rubriken särskilda uppbördsmedel bör vidare såsom bidrag från Stockholms stad m. fl. uppföras ett belopp av 45 500 kronor. Vidare torde delposten till arvoden åt speciallärare och biträdande lärare böra minskas med ett belopp motsvarande det nuvarande speciallärararvodet eller i avrundat tal 4 400 kronor, vilket belopp i stället bör anvisas under icke-ordinarieposten för att disponeras för biträdeshjälp åt professorn. Någon ändring i avlöningsanslagets slutsumma föranledes icke av vad jag sålunda föreslagit. Vad av inflytande bidrag icke erfordras för avlöning av professorn och en förste assistent eller annan dylik hjälpkraft torde böra tillgodoföras högskolans anslag till materiel m. m. och disponeras för bestridande av med professuren förenade utgifter av beskaffenhet att böra avföras från detta anslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte — med de ändringar av Sina i årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, under punkten 160 framställda förslag, vilka föranledes av vad jag nu förordat — föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1955/56, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för tekniska högskolan i Stockholm, som föranledes av vad jag under nyssnämnda punkt och här förut anförte,

b) godkänna följande avlöningsstat för tekniska högskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Kungl. Maj:ts proposition nr 137 år 1955

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 366 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Arvoden åt speciallärare och biträdande lärare, <i>förslagsvis</i>	393 148
b. Övriga arvoden och särskilda ersättningar, <i>förslagsvis</i>	14 652
	407 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	2 773 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	596 900
	Summa kronor 6 145 500

Särskilda uppbördsmedel

Avgifter från de studerande	90 000
Bidrag från Stockholms stad m. fl.	45 500
	Summa kronor 135 500
	Nettoutgift kronor 6 010 000

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm*: Avlöningar för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 010 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Margareta Almling